

“Anaokulu Öğretmeni” Filmi Çerçevesinde Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocuklar

Gifted Children in Preschool Period in the Frame of the “The Kindergarten Teacher” Movie

Nisa Gökden KAYA* , Hüseyin MERTOL** , Beyza İNCE***

* Doktor Öğretim Üyesi, Hitit Üniversitesi, nisakay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6969-371X

** Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, huseyin.mertol@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8048-0814

*** Okul Öncesi Öğretmeni, Edime/Enez Büyükevren Aziz Yörük İlkokulu, beyzaince97@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1790-006X

Öz

Özel gereksinimli çocukların erken tanılanması ve erken dönemde özel eğitime başlanması büyük önem taşımaktadır. Üstün yetenekli çocuklar, akranlarından önemli ölçüde hızlı gelişim özellikleri göstermelerinin yanı sıra yaratıcılık potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, özel eğitim gereksinimi olan üstün yetenekli çocukların da yeteneklerinin erken çocukluk döneminde belirlenmesi ve yetenekleri doğrultusunda gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, 2018 yılı Amerika Birleşik Devletleri yapımı olan “Anaokulu Öğretmeni” adlı film çerçevesinde okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların özelliklerini ve özel eğitim gereksinimlerini incelemektir. Film, bir anaokulu öğretmenin sınıfında şiir yazma konusunda üstün yetenekli olan bir çocuğu keşfetme sürecini ve öğretmen-aile işbirliğinin kurulamayışını konu edinmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim, üstün yeteneklilik ve üstün yetenekli çocukların eğitimi olmak üzere üç tema belirlenmiştir. Bu üç tema altında yer alan içeriklere uygun olarak alt temalar belirlenerek film analiz edilmiştir. Elde edilen verilere dayanarak, üstün yetenekli okul öncesi dönem çocuklarının tanılanması ve eğitimi konusunda hem okul öncesi öğretmenlerinin hem de ailelerin bilgi sahibi olmaları ve işbirliği yapmaları gerektiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Üstün Yetenek, Öğretmen.

Abstract

Early diagnosis of children with special needs and initiation of special education in the early period are of great importance. Gifted children have the property to develop significantly faster than their peers, as well as creative potential. In this context, the abilities of gifted children with special educational needs should be determined in early childhood and their development should be supported in line with their abilities. The aim of this study is to examine the characteristics and special education needs of gifted children in the preschool period within the framework of the movie "Kindergarten Teacher", which was produced in the United States of America in 2018. The film is about a kindergarten teacher's process of discovering a child who is gifted at writing poetry in her classroom and failure to establish teacher-family cooperation. Document analysis, one of the qualitative research designs, was used in the research. Three themes were identified as pre-school education, giftedness and education of gifted children. The movie was analyzed by determining sub-themes in accordance with the contents under these three themes. Based on the data obtained, it can be said that both preschool teachers and families should have knowledge and cooperate on the diagnosis and education of gifted preschool children.

Keywords: Preschool, Giftedness, Teacher.

Giriş

Okul öncesi dönem; çocukların doğduğu andan ilköğretim başlangıcına kadar olan dönemi kapsayan, bu dönem boyunca çocukların bireysel farklılıklarına ve gelişimsel özelliklerine göre uygun fiziksel koşullarda toplumun kültürel değerlerine ve özelliklerine göre eğitim almalarını sağlayan bir süreçtir (Poyraz, 2006). 0-6 yaş; bir bireyin yaşamında diğer dönemler için temel basamak niteliğine sahip olan dönemi kapsamaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun gelişimi açısından kritik öneme sahiptir; bu bağlamda çocuğun gelişiminin doğru ve sağlıklı şekilde desteklenmesinin, yaşamının sonraki dönemlerini de olumlu etkileyebileceği söylenebilir (Ekinci Vural ve Kocabaş, 2016). Okul öncesi dönemin amacı; çocukların fiziksel büyümlerine ve gelişim dönemlerine uygun bir ortam sağlamaktır (Diken, 2010). Çocuğun gelişimini destekleme konusunda en etkili iki unsur aile ve okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitim kurumları çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olarak kazanmaları gereken bilgi ve becerileri sistemli olarak edinmelerini sağlarken, ebeveynlerin de eğitim-öğretim sürecine aktif olarak katılmaları önemlidir (Seçkin ve Koç, 1997; Zembat ve Unutkan, 2001). Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel, dil, psiko-sosyal ve psiko-motor gelişim alanlarında önemli gelişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Farklı gelişim özellikleri göstermesi nedeniyle özel eğitim gereksinimi olan çocuklar için de okul öncesi dönem kritik öneme sahiptir.

Türkiye’de 1997 yılında kabul edilerek 23011 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, özel eğitim alanındaki yasal düzenlemelere temel teşkil etmektedir. Bu kararnamede, özel gereksinime ihtiyacı olan birey “özel eğitim gerektiren birey” adı altında farklı sebeplerden dolayı, gerek bireysel farklılıkları gerekse eğitim yeterliliği açısından arkadaşlarından anlaşılır derecede anlamlı farklılık gösteren bireyler şeklinde tanımlanmaktadır. Özel eğitim alanı, yetersizliği olan bireylerin yanı sıra üstün yetenekli bireyleri de kapsamaktadır; çünkü üstün yetenekliler akranlarından daha hızlı geliştiğinden, farklı eğitim gereksinimleri bulunmaktadır (Ataman, 2005). Alan yazın incelendiğinde üstün yetenek kavramının tanımlanması konusunda çok fazla fikir birliği olmadığı görülmektedir. Ortalama bir tanım olarak; biyolojik yaşından 2-3 yaş üzerinde gelişim özellikleri sergileyen, akranlarından daha fazla yeteneğe sahip olan çocuklara “üstün yetenekli” tanısı konmaktadır (Robinson, 1993). Zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda, yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenmiş olan çocuklar, üstün yetenekli olarak tanımlanmaktadır. Üstün yetenekliler alanının önde gelen araştırmacılarından Renzulli (1986) bilişsel özellikler bakımından akranlarından hızlı gelişen üstün yeteneklilerin, ortalama üstü yetenek, üstün yaratıcılık ve yüksek görev anlayışı özelliklerini birleştirebilme yeteneğine sahip olup bunları farklı alanlardan bir ya da birkaçına uygulayabildiklerini vurgulamaktadır.

Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri

Üstün yetenekli çocukların birbirlerinden farklı özellikleri vardır ve bu çocuklar buldukları fiziksel çevrede akranlarına göre farklı ve onlardan üstün özellikleri bulunmaktadır. Bazı çocuklardaki bu üstün yetenekler okul öncesi dönemde fark edilebiliyorken, uygun fiziksel ortama sahip olmayan üstün yetenekli çocukların fark edilmesi ilköğretim veya orta öğretim gibi ileri yıllarda gerçekleşebilmektedir (Kıldan, 2011). Her ne kadar üstün yetenekli çocukların arasında bireysel farklılıklar görülsede, üstün yetenekli çocuklarda görülen ortak özellikler bulunmaktadır. Çabuk ve kolay öğrenme ile yaratıcı olma, üstün yetenekli çocukları akranlarından ayıran en belirgin özellikleridir (Yuvacı ve Dağlıoğlu, 2016).

Üstün yetenekli çocukların yaratıcılık özelliği üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Alan yazında üzerinde uzlaşılmış bir tanıma varılmamış olsa da yaratıcılık, “bir kişi ya da diğer insanlar tarafından değer verilen ve kişi için orijinal olan birtakım şeyleri yapma, düşünme veya ortaya koyma” (Mayesky, 1998) ya da “görünenin ötesinde, alışılmamış, özgün, orijinal yollar bulmak” (Craft, 2000) şeklinde tanımlanmaktadır. Üstün yetenek ve yaratıcılık nadir görülen ve bu bağlamda işlenmesi gereken bir cevher gibidir. Renzulli (1986) göre yaratıcılık kavramı üstün yeteneğin önemli bir parçasıdır. Ancak yaratıcılığı ölçmeye çalışmak oldukça zordur. Yaratıcılık alanında önde gelen kuramcılarında Torrance (1966) ve Guilford (1967) yaratıcı bireylerde, esneklik, özgünlük, akıcılık ve detaylandırma olarak dört ana yetenek tanımlanmıştır. Bu bağlamda yaratıcı bireyler, çoğunluktan farklı bakış açısına sahip, sıradan olmayan kişilerdir. Ayrıca üstün yetenek ve yaratıcılık desteklenmediğinde körelmektedir (Dağlıoğlu, 2010). Otoritenin etkisine girildiği zaman yaratıcılığın düşmeye başladığını belirten Ataman’a (1993) göre yaratıcılık 3-5 yaş arasında ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, yaratıcılığı teşvik etmek için en uygun ve en kritik zaman 5-6 yaş aralığıdır.

Okul öncesi dönemdeki 4-6 yaş arasındaki üstün yetenekli çocuklar, yaşitlarına göre daha geniş bir kelime hazinesine sahiptirler, buna bağlı olarak kendilerini ifade etmede daha başarılıdırlar (Smutny, 2000). Bu bağlamda gerek okul öncesi öğretmenlerin gerekse anne babaların çocukları iyi gözlemlmeleri çok önemlidir. Böylece üstün yeteneklilik özelliklerine sahip çocukların uzman kişiler tarafından erken tanılanmaları ve erken dönemde yeteneklerini geliştirmeye yönelik özel eğitim desteği almaları mümkün olacaktır.

Üstün Yetenekli Çocukların Tanılanması ve Eğitimi

Zihinsel yetenekleri açısından yaşitlarına göre daha üst düzeyde performans gösteren üstün yetenekliler, uzmanlar tarafından belirlenmektedir. Erken tanılama, özel eğitimin temel ilkelerindedir. Normal gelişim özelliklerinden anlamlı derecede farklılık gösteren çocuklar, genel eğitim programlarından yeterince yararlanamadığı için, mümkün olduğunca erken tanılanıp özel eğitim desteği almalıdır. Clark (2002) üstün yetenekli bireylerin tanılanmasında eşitlik, erken tanı, uygun materyal kullanımı ve süreklilik ilkelerinin yer aldığını belirtmektedir. Karateke ve Ömeroğlu (2017) üstün yetenekli çocukların, gelişimin çok hızlı olduğu erken çocukluk döneminde tanılanmasında anne-baba ve öğretmenlerin sorumluluğuna dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, özellikle öğretmen ve anne babaların üstün yetenekli çocukların sahip olduğu özelliklerin neler olduğunu bilmesi, çocukların erken tanılanması için önemli bir durumdur (Tanık Önal, 2018). Üstün yetenekli çocukların en belirgin özellikleri

yaşıtlarına göre daha erken ve hızlı öğrenmeleri, yaratıcı olmaları ve yetenekli oldukları alanda aşırı derecede ilgili ve tutkulu olmalarıdır (Winner, 1996). Toplumun %2'sini oluşturan üstün yetenekliler, yaşıtlarından gelişimsel farklılıkları nedeniyle, yeteneklerin geliştirilmesi için kendi ilgi ve yeteneklerine göre farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duyarlar (Ataman, 2014). Ancak üstün yetenekliler homojen bir grup değildir. Başka bir ifadeyle, farklı bilim veya sanat alanlarında üstün yetenekli olabilirler. Bu bağlamda öncelikle, erken dönemde tanılanmaları, sonra da sahip oldukları yeteneklerine uygun özel eğitim desteği almaları önem taşımaktadır. Böylece sahip oldukları potansiyeli en üst seviyede geliştirme olanağı bulabileceklerdir.

Çocuğun birlikte en fazla zaman geçirdiği kişiler aile üyeleri olduğundan, çocuğun gelişimini yakından takip etmeleri gerekmektedir. Çocuklarının ilgi ve yeteneklerinin farkında olmaları çok önemlidir. Üstün yetenekli çocukların bazı gereksinimleri akranlarına göre farklıdır ve bu gereksinimleri karşılayacak uygun olanaklar bulmak, oluşturmak ebeveynlere de büyük oranda sorumluluk bilinci yüklemektedir (Robinson, 1993). Araştırmalar incelendiğinde, üstün yetenekli çocukların aileleri normal gelişim gösteren çocukların ailelerine göre; kitap okumak, şiir-şarkı yaratmak, oyun oynamak ve ilgi çekici yerlere gezi düzenlemek gibi aktivitelere daha fazla vakit ayırmaktadırlar (Sternberg, 1988). Üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynler çoğunlukla çocuklarının gelişimlerini destekleyici aktivitelerde bulunmanın zor olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda, ailelere yönelik bilgilendirici kaynakların az olması bir dezavantajdır.

Günümüzde çocuk yetiştirme gibi toplumun büyük bölümünün bilgi ve farkındalığının artırılması gereken konularda, yazılı materyallerin yanı sıra filmler de kullanılabilir. Bu araştırma, toplumun birçok kesimine hitap etmesinden dolayı önemli bir misyonu olan sinema filmi çerçevesinde üstün yetenekli çocukların okul öncesi dönemdeki gelişimini ele almayı amaçlamaktadır. “Anaokulu Öğretmeni” filminin konusu, sınıfında üstün yetenekli bir öğrencisi olan anaokulu öğretmenin çocuğun şiir yazma alanındaki yeteneğini keşfetmesi, gözlemini aile ile paylaşması ve ailenin duruma kayıtsız kalması olarak özetlenebilir. Bu bağlamda üstün yetenekli çocukların tanılanma süreci ve yaratıcılık özellikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen ve ailenin rolü de incelenmiştir. Bu araştırma ile geniş kitlelere hitap edebilen sinema filminin içeriği çözümlenmiş, elde edilen verilere dayalı olarak okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların tanılanması ve eğitimi konusunda öğretmen ve ailenin rolü tartışılmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma, nitel bir araştırma olup doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseninde yazılı kaynakların yanı sıra film, video, fotoğraf gibi görsel dokümanlar da kullanılarak konuya ilişkin detaylı veri elde edilebilmektedir (Goodson ve Walker, 1988). Bu çalışmada “Anaokulu Öğretmeni” filmi incelenmiştir.

Veri Kaynağı

Nitel desenli araştırmalarda, gözlem, görüşme, dokümanlar ve görsel işitsel materyaller gibi veri toplama araçları kullanılmaktadır (Creswell, 2015). Bu araştırma kapsamında veriler, görsel ve işitsel bir materyal olarak “Anaokulu Öğretmeni” adlı filminden elde edilmiştir. Filmin künyesi, Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1 Filmin künyesi

Orijinal İsmi	The Kindergarten Teacher
Senaristler	Sara Colangelo, Nadav Lapid
Yönetmen	Sara Colangelo
Oyuncular	Maggie Gyllenhaal, Gael Garcia Bernal, Rosa Salazar, Michael Chernus, Anna Baryshnikov
Yapımcı Ülke	Amerika Birleşik Devletleri
Vizyon Tarihi	19 Ekim 2018
Süre	96 dakika
Filmin Konusu	Filmin başrolündeki Lisa, New York'ta yaşayan bir anaokulu öğretmenidir. Evli ve iki çocuk annesi olan Lisa, boş vakitlerinde şiir yazmakta ve akşamları bir şiir atölyesine katılmaktadır. Lisa, hayatının hiçbir alanında tamamen mutlu ya da başarılı değildir. Bir gün 5,5 yaşındaki Jimmy adındaki bir öğrencisinin kendi kendine mırıldandığını duyar ve böylece şiir yazmakta çok yetenekli olduğunu fark eder. Şiirlerinde az kelime ile çok karmaşık duyguları anlatan Jimmy'nin potansiyelinden oldukça etkilenen Lisa, çocuğun bu yeteneğini dikkate almaları konusunda ailesini ikna etmeye çalışır ancak başarılı olamaz. Lisa çocuğa yardım etmek için elinden geleni yaparken karmaşık duygular yaşamaya başlar. Lisa, Jimmy'yi yazdığı şiirleri şiir kulübünde okuması için babasından habersiz götürünce, babası Jimmy'yi başka bir anaokuluna kaydettirir. Saplantı haline gelen duyguları, Lisa'yı yanlış yollara sürükler ve çocuğu kaçırmaya kadar varır.

Kaynak: Beyaz Perde (2021)

Veri Toplama Süreci

Bu nitel araştırmanın verileri “Anaokulu Öğretmeni” adlı filmde elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından filmin izlenmesi ile elde edilen veriler incelenmiştir. Filmin araştırmacılar tarafından birkaç defa izlenmesinden sonra filmin içeriğine uygun olarak temalar ve alt temalar belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından belirlenen temalar ve alt temalara uygun olarak kodlama formu oluşturulmuştur. Film, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı izlenerek belirlenen kategorilere uygun olarak filmdeki içerikler forma kodlanmıştır. Daha sonra toplanan bu veriler bir araya getirilerek yorumlanmıştır.

İnandırıcılık ve Etik

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı olarak, geçerlik ve güvenilirlikten çok inandırıcılık ölçütü öne çıkmaktadır (Guba ve Lincoln, 1982). İnandırıcılık için araştırmada iç geçerlik, dış geçerlik, güvenilirlik ve objektiflik sağlanmalıdır. Araştırmanın iç geçerliği, bulguların kendi içinde anlamlı ve tutarlı olmasını ifade etmektedir. Bu araştırmada, Yıldırım ve Şimşek (2013) tarafından önerilen yöntemlerden meslektaş teyidi kullanılarak iç geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmacılar tarafından, analiz süreci boyunca, araştırmacılar dışında filmi izleyen iki akademisyenin görüşleri alınmıştır.

Verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, araştırmacı üçgenlemesi yapılarak elde edilen veriler üç araştırmacı tarafından farklı zamanlarda analiz edilmiştir. Verilerin kodlanması sürecinde öncelikle kodlar belirlenmiştir. Veriler, üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra kodlamalar karşılaştırılarak kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplanmıştır. Bu hesaplamada Miles ve Huberman’ın (2015) kodlayıcılar arası güvenilirlik formülü olan

Görüş Birliği

(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)

X 100 = Gözlemciler Arası Güvenirlik Katsayısı

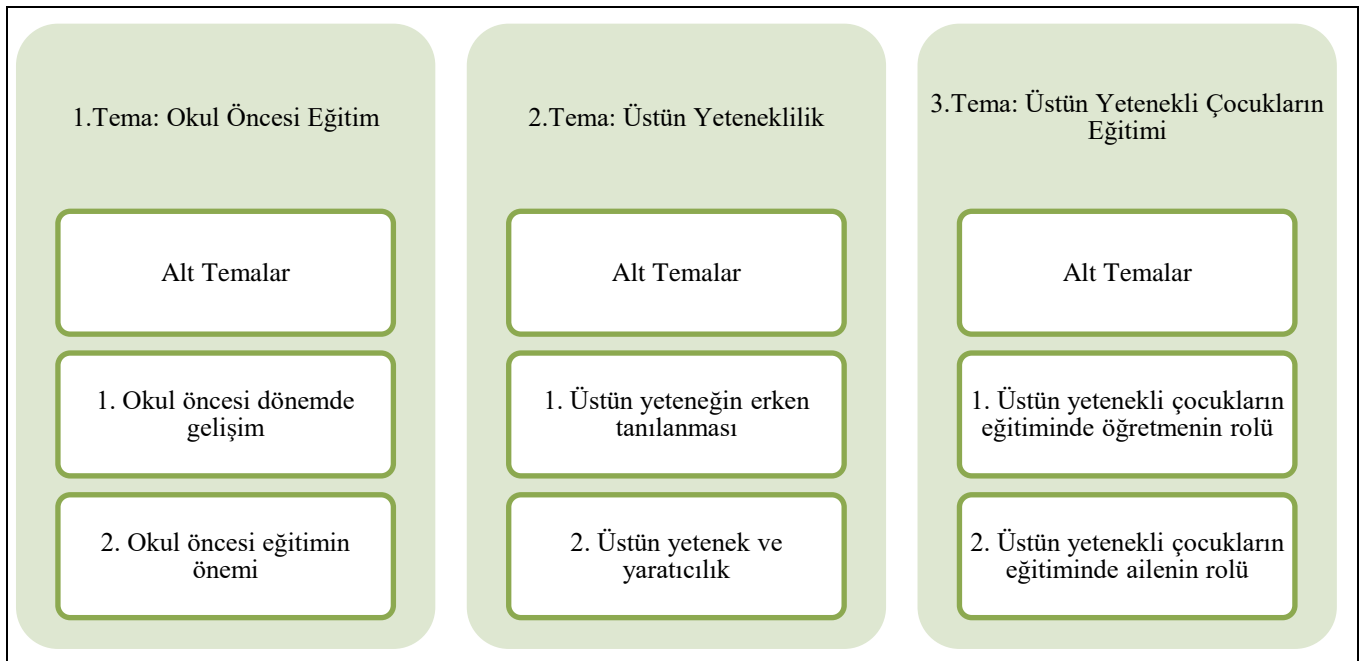
kullanılmıştır. Üç araştırmacının birbirinden bağımsız olarak yaptığı kodlama sonucunda, toplam altı içerikten beşi hakkında görüş birliği, biri hakkında ise görüş ayrılığı oluşmuştur. Yukarıdaki formüle göre, kodlayıcılar arası güvenilirlik %83.3 olarak hesaplanmıştır. Bu formül ile hesaplanan sonucun %80’in üzerinde olması güvenilir olarak kabul edilmektedir (Creswell, 2015, Miles ve Huberman, 2015).

Bu çalışma canlılar üzerinde yürütülmemiştir; bu nedenle etik kurul onayı alınması gerekmemektedir.

Bulgular

Filmle İlgili Temalar ve Alt Temalar

Filmde yer alan temalar ve alt temalar belirlenerek Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Filmle ilgili temalar ve alt temalar

1.Tema: Okul Öncesi Eğitim. Bu araştırmada okul öncesi eğitim teması altında okul öncesi eğitimde gelişim ve okul öncesi eğitimin önemi olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir.

Alt Temalar: 1. Okul öncesi dönemde gelişim. Filmde okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimini gösteren pek çok içerik bulunmaktadır. Filmin birçok sahnesinde okul öncesi bir eğitim kurumundaki çocukların bilişsel, dil, psiko-motor ve psiko-sosyal gelişimleri gözler önüne serilmektedir. Sınıf ortamında çocukların gelişimlerini desteklemesi amacıyla saksılarda bitkiler, akvaryum ve oyuncak hayvanlar yer almaktadır. Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek müzik, resim, oyun şeklinde etkinlikler yapılmaktadır.

2. Okul öncesi eğitimin önemi. Filmde Lisa'nın devam ettiği şiir atölyesindeki öğretmeni Simon ile aralarında geçen konuşmada okul öncesi eğitimin önemine vurgu yapılmaktadır. Lisa'nın bir anaokulu öğretmeni olduğunu söylediğinde Simon “Bu çok özel birşey. Sen çocuklara bir şeyler veriyorsun ve onlar bunu sonsuza kadar taşıyor, harika bir şey.” şeklinde tepki vermiştir. Bu sözler okul öncesi eğitimin çocuğun hayatındaki kalıcı etkisine dikkat çekmektedir.

2.Tema: Üstün Yeteneklilik. Bu nedenle bu tema altında, üstün yeteneğin tanınması ile üstün yetenek ve yaratıcılık olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir.

Alt Temalar: 1. Üstün yeteneğin erken tanınması. Filmin başrolündeki Lisa, tecrübeli bir anaokulu öğretmeni olarak, üstün yeteneğin nadir görülen ve desteklenmesi gereken bir durum olduğunu farkındadır. Bu nedenle, Lisa, Jimmy'nin yeteneğini fark ettiği zaman hemen ailesine ulaşmaya çalışır. Babası Bay Roy'un bu konuyu önemsememesi üzerine yaşının çok ötesinde şiirler yazan Jimmy'nin Mozart gibi nadir görülen bir yeteneğe sahip olduğunu belirterek “Mozart krallar ve kraliçeler tarafından yetiştirildi, yorgun ellerine masaj yapmışlar. Piyano çalarken ona şeker vermişler. Jimmy'nin şımartılmaya değil ama desteğe ihtiyacı var.” şeklinde üstün yetenekli çocukların özel gereksinimleri olduğunu ifade etmektedir.

2. Üstün yetenek ve yaratıcılık. Lisa, Jimmy'nin üstün yeteneğinin ve yaratıcılığının farkına vardığından sonra durumu Jimmy'nin bir gazetede çalışan amcası ile konuşurken “Ben neredeyse 20 yıldır anaokulu öğretmeniyim, daha önce hiç böyle birşey görmemişim. Elimden geldiğince desteklemek ve korumak istiyorum. Yetenek kırılabilir ve nadir bir şey. Toplum bunu yok etmek için elinden geleni yapıyor, sanatı desteklemiyor.” sözleriyle üstün yeteneğin ve yaratıcılığın önemini ifade etmektedir.

3.Tema: Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde en önemli iki unsur kuşkusuz aile ve öğretmendir. Bu bağlamda üstün yetenekli çocukları eğitimi teması altında iki alt tema belirlenmiştir. İlki üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmenin rolü, ikincisi ise üstün yetenekli çocukların eğitiminde ailenin rolüdür.

Alt Temalar: 1. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmenin rolü. Bu filmdeki öğretmen Lisa üstün yetenekli öğrencisini fark eden ve bu özelliğinin değerlendirilmesi gerektiğinin farkında olan tek kişidir. Ancak ailesinin Jimmy'nin eğitimine yeterince önem vermemesinden dolayı karmaşık duygular içine girip çocuğu kaçırmış. Jimmy, kaçırıldığını ihbar etmek üzere polise aradığında ise “Bu dünya seni silecek. Bu dünyada denin ve senin gibi insanlar için yer yok. Birkaç yıl içinde benim gibi bir gölgeye dönüşeceksin.” diyerek Jimmy'nin yeteneğinin ve yaratıcılığının eğitimle desteklenmemesi durumunda sıradanlaşıp yeteneğinin köreleceği konusundaki haklı endişesini dile getirmektedir.

2. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde ailenin rolü. Filmdeki üstün yetenekli çocuk Jimmy'nin annesi ile babası boşanmıştır ve Jimmy, gece kulübü işleten babası ile yaşamaktadır. Annesi ise Maimi'de yaşamaktadır. Ancak Jimmy öğretmeni Lisa'ya annesinin öldüğünü söyler. Bu durum, aralarında çok fena bir velayet davası geçen anne ve babası arasındaki olumsuz ilişkinin çocuğun duygusal dünyasına annesini yok sayması olarak yansıtılmıştır. Ayrıca babasının çocuğunun yeteneği gibi, duygusal hassasiyetinin de farkında olmadığına işaret etmektedir. Lisa, Jimmy'nin babası Bay Roy ile görüşmeye gittiğinde Bay Roy oğluna yardım etmek istediğini ancak amcası gibi entelektüel olmasını istemediğini söyler. Bay Roy'a göre başarı çok para kazanmaktır ve çocuğunun okulda başarılı, zeki olup normal bir hayata sahip olmasını istemektedir. Bay Roy yoğun bir tempoda çalıştığı için Jimmy ile bakıcısı Becca ilgilenmektedir. Ancak Becca çocuklar konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmadığı gibi, Jimmy'i okuldan almaya geç gelmekte ve yeteneğinin önemini anlayamamaktadır. Bu bağlamda Jimmy'nin ailesi tarafından ihmal edildiği söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Çocuklar dünyaya belirlenmiş genetik potansiyel olarak gelmektedir. Bu belirlenen potansiyeli en üst seviyesine kadar kullanmak için çocuğun bulunduğu ortamda gelişimini desteklemek gerekmektedir (Diken, 2010). Erken çocukluk eğitimi, çocuklar için fazla sayıda ve zengin nitelikte uyarıcı çevre imkanı sunarak gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye'de 2013 yılından itibaren uygulanmaya başlanan okul öncesi eğitim programımızda çocuklar; üretici, kendi sorunlarıyla başa çıkabilecek kadar etkili, yenilikçi, problemleri yaratıcı bir şekilde yorumlayabilen, kendi kültürlerini ve diğer dünya kültürlerinin de farkında olan çocukların yetiştirilmesi için temel oluşturmaktadır (Diken, 2010). Okul öncesi eğitim, çocukların gelişimlerinin bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesi ve okula ilişkin ilk deneyimlerinin kazandırılması bakımından çok önemlidir (Sapsağlam vd., 2021). Erken çocukluk eğitimi; çocuğun ileri dönemlerdeki akademik hayatını etkileyecek bir öneme sahiptir. Çocuğun bu dönemde kazandığı davranışlar ve elde ettiği başarılar diğer dönemleri de etkilemektedir. Çocukların duygusal gelişimi, bedensel ve zihinsel gelişimi, iyi alışkanlıklar kazanma davranışı ve ilköğretime hazırlanma açısından olumlu etkilerin sağlandığı bir dönemdir (Blackman, 2002). Bu araştırma kapsamında analizi yapılan film de okul öncesi eğitimin önemini yansıtmaktadır.

Özel gereksinimi olan çocukların; içinde buldukları ortam, sosyalleşmeleri ve eğitimleri açısından değerlendirildiğinde normal gelişim gösteren çocuklardan bağımsız tutulamaz. Erken çocukluk eğitiminde özel eğitim hizmeti olarak, özel gereksinime sahip çocuğun duyuşsal, kişisel-toplumsal, bilişsel alanda destek vererek çevresiyle sosyalleşmesini sağlamak, günlük yaşam becerilerine olumlu yönde katkı sağlayacak etkinliklerle topluma ait hissetmesi amaçlanmaktadır (Karadağ vd., 2014). Okul öncesi dönem çocukları öğrenmeye açık, yaratıcı ve günlük hayata dair çok meraklıdır. Ancak bu durum üstün yetenekli çocuklarda daha fazla ve akranlarının göstermiş olduğu gelişim özelliklerinde çok daha üst seviyelerdedir. Bu nedenle özel gereksinimli öğrenciler içerisinde yer alan üstün yetenekli çocukların erken yaştan itibaren potansiyellerine uygun eğitim almaları gerekmektedir (Bildiren ve Kargın, 2019). Filmde Jimmy'nin özgün bir şekilde, akranlarının gelişim özelliklerine göre ileri seviyede şiir yazmasını bu duruma örnek olarak verilebilir. Lisa, yıllardır okul öncesi öğretmenliği mesleğini sürdürdüğünden dolayı bu dönem çocuklarının gelişim özelliklerini iyi bilmektedir ve Jimmy'nin diğer arkadaşlarından farklı yetenekler sergilediğini ve onun üstün yetenekli olduğunu anlamaktadır.

Kıldan (2011) okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların tanınmasında önemli bir paya sahip olduğunu belirtmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin gerek tanınmasında gerekse eğitiminde öğretmenler çok önemli bir role sahiptir. Eğitimciler; üstün yetenekli çocukları sadece akademik alanda değil kişisel olarak da büyük oranda etkilemektedir. Ayrıca öğretmenlerin sınıfında yer alan üstün yetenekli çocuk ile iletişimi, onların tanınma aşamasını ve yöneltme sürecini de olumlu yönde etkilemektedir (Kesner, 2005). Bu bağlamda eğitimciler, üstün yetenekli çocukları sınıf etkinliklerine katmak, öğretmenlerin yönergelerine uyarak akranlarıyla olumlu bir etkileşim kurmalarını sağlamak durumundadır (Curby vd., 2008). Öğretmenler, sınıflarında bulunan üstün yeteneği olan çocukların onları anlamada ve sosyal-duygusal gelişimlerine katkı sağladığını ileri sürmüşlerdir. Filmde anaokulu öğretmeni Lisa çocuğun üstün yetenek ve yaratıcılığını farkedenden ilk ve tek kişidir. Çocuğun sahip olduğu potansiyelin ve önemini bilincinde olduğu ve çocuğu desteklediği görülmektedir.

Erken tanınmada öğretmenlerin olduğu kadar üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin de rolü çok büyüktür. Aile içi anlaşmazlıkların olduğu, demokratik tutumun sergilenmediği ortamlarda, ebeveynlerin pasif, güvenin az olduğu ve sevgi bağının olmadığı ailelerde büyüyen üstün yetenekli çocuğun gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir (Çağlar, 2004). Bu nedenle öncelikle, ebeveynlerin üstün yeteneğe sahip olan çocuğu birey olarak kabul etmesi gerekmektedir. Çocuğun ilgilerinin ve ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanması ve gerçekten anlaşıldığını hissetmesi çok önemlidir (Framer, 1996). Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarıyla beraber zenginleştirilmiş etkinlikler paylaşması önemlidir. Ebeveynler çocuklarını okuma, müzeler veya başka bir zihinsel uyarımlarla karşılaşmalarını sağlayarak yardımda bulunabilirler (Tolan, 1990). Üstün yetenekli çocuğa sahip olan ebeveynler; çocukları bir problemle karşılaşmış “yapamıyorum, çok zor” gibi ifadeler kullandığında destek olmalı ve onlara sabırlı olması gerektiği açık bir şekilde anlatılmalıdır (Costa, 2000). Başarıya ulaşmış çocuklar düşünmeden harekete geçmezler. İlk önce problemi tanımlar ardından sonuca ulaştıracak mantıklı bir çözüm bulurlar. Ebeveynlerden beklenen, üstün yetenekli çocukların düşünmeden harekete geçmesini engellemektir (Costa, 2000). Ebeveynler çocuklarını anlayarak ve empati kurarak dinlemelidir. Çocuklar büyürken aile toplantıları yoluyla, sorumluluk duygusu, bir problemi çözme ve anlaşma becerileri geliştirilebilir (Costa, 2000). Bu filmde Jimmy'nin annesi ile babasının boşanmış olması, babasının çocuğu ile çok fazla ilgilenmemesi ve çocuğun potansiyelinin farkında bile olmaması olumsuz durumlar olarak değerlendirilebilir. Filmde öğretmenin çabalarına karşın aile ile işbirliği kurulamayışı dile getirilmektedir. Bu durumda çocuğun yeteneği ve yaratıcılığı desteklenemeyecek ve bir süre sonra körelebilecektir.

Nitel veri analizine dayalı bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Nitel veriler, özellikle sosyal alanlarda bir durumu derinlemesine incelemeyi sağlasa da veriler genellenebilir bir sonuca ulaştırmaz. Buna karşın, bu film analizi çerçevesinde uygulamaya dönük olarak bazı öneriler sunulabilir. Hem erken tanılama hem de çocukların gelişimlerine uygun fiziksel ortamın oluşturulabilmesi için okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların özelliklerini eksiksiz bir şekilde bilmesi gerekmektedir. Ayrıca okul öncesi öğretmenliği lisans programında özel gereksinimli bireylere yönelik derslerin daha fazla olması gerektiği araştırmaların dolaylı sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Dağlıoğlu (2010), öğretmenlerin çocukları cesaretlendirici ve onlara alan serbestliği tanıyan davranışlar sergileyebiliyor olmasının üstün yetenekli çocuklar için çok önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Üstün yetenekli çocukların aileleri tarafından fark edilmesi ve uygun şekilde özel eğitim desteği sunulması, toplumda konu ile ilgili farkındalığın gelişmesine bağlıdır. Bu farkındalığın sağlanması amacıyla sinema filmlerinden de faydalanılabilir. Ayrıca üstün yetenekli çocuğa sahip olan aileler için çeşitli eğitim programları düzenlenebilir. İleride yapılacak araştırmalarda, bu tür filmlerin okul öncesi öğretmenleri ve üstün yetenekli çocuğu olan ebeveynler tarafından izlenerek onların filme ilişkin görüşleri analiz edilebilir. Sonuç olarak, üstün yetenekli okul öncesi dönem çocuklarının tanınması ve eğitimi konusunda hem okul öncesi öğretmenlerinin hem de ailelerin bilgi sahibi olmaları ve işbirliği yapmaları gerektiği söylenebilir. Böylece toplumların gelişmesinde önemli rol oynayan üstün yetenekli bireylerin erken tanınması ve uygun eğitim alması sağlanabilir.

Kaynakça

- Ataman, A. (1993). *Yaratıcılık ve Eğitim*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, No:17, Şafak.
- Ataman, A. (2005). Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar, A. Ataman (Ed.), *Özel Eğitime Giriş içinde* (s. 173-195). Ankara: Gündüz.
- Ataman, A. (Ed.). (2014). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler*. Ankara: Vize.
- Beyaz Perde (2021, Aralık, 21). *Anaokulu Öğretmeni*. <https://www.beyazperde.com/filmler/film-256638/>
- Bildiren, A., & Kargın, T. (2019). Proje Temelli Yaklaşım Dayalı Erken Müdahale Programının Üstün Yetenekli Çocukların Problem Çözme Becerisine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 343-360.
- Blackman, J. A. (2002). Early intervention: A global perspective. *Infants & Young Children*, 15(2), 11-19.
- Clark, B. (2002). *Growing up gifted*. (6 th ed.). Los Angeles: Prentice Hall.
- Craft, A. (2000). *Creativity across the primary curriculum*. London: Routledge.
- Creswell, J., W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün, S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Costa, A.L. (2000). *Developing your child's habits of success in school, life and work*. Habits of Mind.(s:8-13). Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development Alexandria.
- Curby, T. W., Rudasill, K. M., Rimm-Kaufman, S. E., & Konold, T. R. (2008). The role of social competence in predicting gifted enrollment. *Psychology in the Schools*, 45, 729-744.
- Çağlar, D. (2004). “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Öğretimi” Seçilmiş Makaleler Kitabı I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen yeterlikleri ve Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 39,186.
- Diken, H. D. (Ed.). (2010). *Erken çocukluk eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekinci Vural, D. & Kocabaş, A. (2016). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59) 1174-1185.
- Framer D. (1996). *Some Ideas on Parenting Gifted Preschoolers*,. www.giftedpreschoolers.org
- Goodson, I., & Walker, R. (1988). Putting Life into Educational Research. In R. R. Sherman & R.B.Webb (Eds). *Qualitative research in education: focus and methods* (pp. 108-122). London: Routledge.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30 (4), 233-252.
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill.
- Karadağ, F., Demirtaş, V. Y., & Girli, A. (2014). Okul öncesi dönemde akranların sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenciyi tercih etme durumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(31), 191-215.
- Karateke, B., & Ömeroğlu, E. (2017). Giftedness in Early Childhood. R. Efe, I. Koleva, E. Atasoy, V. Kotseva (Eds.) *Current Trends in Educational Sciences içinde* (s. 83-97). St. Kliment Ohridski University Press.
- Kesner, J. E. (2005). Gifted children's relationships with teachers. *International Education Journal*, 6(2).
- Kıldan, A. O. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 805-818.
- Mayesky, M. (1998). *Creative activities for young children*. Albany, NY: Delmar.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi*. (S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1997). *Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname*. Resmi Gazete 573, 06 Haziran 1997, Web : <http://www.meb.gov.tr>
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(11), 323-343.
- Poyraz, H. (2006). *Okul Öncesinde Okul-Aile İlişkileri*. H. Poyraz ve H. Dere. (Ed.). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri içinde* (ss.99-102) Ankara: Anı.
- Renzulli, J. S. (1986). *The three ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity*. Cambridge: University of Cambridge.

- Robinson, N.M. (1993). Parenting the Very Young, Gifted Children, The National Research Center On The Gifted and Talented, The University of Connecticut. Parenting Research- Based Decision Making Series.
- Sapsağlam, Ö., Karabulut, R., & Ekici, İ. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin kariyer uyumlulukları ve çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 209–227.
- Seçkin, N. & Koç, G. (1997). Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği. *Yaşadıkça Eğitim*. 51,5-10.
- Smutny, J. F. (2000). Teaching Young Gifted Children in the Regular Classroom. ERIC Clearinghouse on Disabilities and Gifted Education Reston VA.
- Sternberg, R. J. (1988). The nature of creativity, Cambridge, UK, Cambridge University Pres.
- Tanık Önal, N. (2018). Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocuklar. *Journal of International Social Research*, 11(55), 729-733.
- Tolan S. (1990). Helping Highly Gifted Child, ERIC Digest #E477, Council for Exceptional Children, Reston Va, ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children, Reston Va.
- Torrance, E. P. (1966). The Torrance Tests of creative thinking-norms-technical manual research edition-verbal tests, forms A and B-figural tests, forms A and B. Princeton, NJ: Personnel Press.
- Winner, E. (1996). Gifted children: Myths and realities. New York, NY: Basic Books.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yuvacı, Z., & Dağlıoğlu, H. E. (2016). Okul Öncesi Dönem Üstün Yetenekli Çocukların Yaratıcılıklarını Desteklemede Öğretmene Düşen Görevler ve Etkinlik Örnekleri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 8(1), 39 – 61,
- Zembat, R., & Unutkan P.Ö. (2001). Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri (Aile Katılım Programı Uygulama Örnekleriyle). İstanbul: Ya-pa.